

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.

Zespół (fond) 4.

Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

1408. Czerwiński Ignacy Lubicz, Panicz wojazer, z uwgami i poprawkami austriackiej cenzury (I poł. XIX w.).

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДЦІЛ РУКОПИСІВ
Таб 1408

з. з. 228. 1820

Samuel Wojaczek

№ 1.

1820

№ 1408.

VII. 9. 22.

Samię Wojazer

czyli

Co on w przed umiść i wiezić powinniem
nim w zagranicznych podróżach, dalszego
wykształcenia ciała i umyśtu swego sam,
kac' reche.

Voyager pour voyager, c'est errer
être vagabond, l'instruction qui
n'a pas un but déterminé n'est rien.

Z księgozbioru
Stanisława Spittala
Dział, _____ No, _____

Rousseau.

Przez
Ignacego Lubicz Czernińskiego
Kaw. Ord. Ces. Austro. Leopolda.

1820

49.0
—
70

35

H.

Spittal, K. K. 299.

25. 4.

Do Czytelnika

Czy podróże zagranicami są potrzebne?
Czy tak winien on Polak w swą drogę wy-
brać się, aby poznać swych doświadczeń, wro-
niem i kłopotem, nieoptac? adau się, że o tem
wszystkiem pisze w domu, można dowiedzieć
się. - Pierwszy prandy, to jest; przytko wo-
iatowych, to dziełko w poczekawych zarax
rozdziałach, ma dowiedzieć, zamierzony zaś nikiady
przytek, dać się najstusaniu tem kłopotem,
ze ten, co się puszcza byt w swą podróż, niekto
na miejscu niecierpi, procto on? i w jakim
celu? za granicę, myślenia. Starato się, iux w-
prawdzie dotąd, wielu sławnych ludzi, iakoto:
Bertold Anglik Heinzmann, Gilbert Rai-
chard i. t. d. niemniej, A. podemika Lijaska z
r. 1795. a między polskimi Autorami, Jo-
sef Skymanowski w swych powiastkach dziełach,
ze wszelki do obojch krajow woiat w celu na-
uki, nie jest interessem małej wagi, orax ze
nato, trzeba wprwad osobno usposobieci swou
serce, swój charakter, swój rozum i inne po-
skathowe nauki, a dopiero adolnosi moze się
otworze

[Signature]

otworzei, nad czem to² i gdzie marto² swoje
umysłowe i umysłowe ustawaie szatrymować i
takimi to porzytkami² trudy powrózne, ora
krosata, maia, sie, nadgrudziei. Ale u nas w
tym czasie, woiaxi zagraniczne, osobliwie onto
dym ludziom, kawaty sie bardzo podobae, a pi
semka polskie, ogólnie tylko i ulotne podacia, na
to rady i praeurogi; atoli samo amie wo
ianu, iia iasno zapowiada, ix to iest plan,
ktoremu statos² silna charakteru, toz wzrusze
emoty i nauki, towarzystwi konicowni powoin
ny; iwie Do pomocy tego kamiaru, w niniey
szym dxiethu, obskurniejsze myśli, powinny
sie Analise. -

Treść Rozdziałów

Roz. I Wskazanie ciała i umysłu młodego człowieka, z powołaniem do tego, które edukacji, bytoby daremnie, jeśli by on sam z sobą polem, do swego umyślnego doskonalenia, pracy nie dokonywał.

Roz. II Najwyższa forma do doskonalenia człowieka, woiarz przyznawieć się, a to najprzód; z swych przytwierdzeń powszechnych.

Roz. III Woiarz, przyznawszy, oraz szczególnie przytki, tak naukom, jako i handlowi.

Roz. IV Obrona przeciwko zarywom, naganiac, eym woiarz.

Roz. V Jaka to powinność mieć wolności i przytwierdzenia woiarz? aby się podrozrezo nie stała daremna.

Roz. VI W jaki sposób przygotować nauki? przed wojakem, opatrzyć się należy.

Roz. VII Jaki to są ekonomiczne reguły? które woiarz podrozrezo, mają być zaehowane.

Roz. VIII Jaki to ma posiadać cnoty i nauki przywódcy lub współtowarzysze młodego woiarza?

Roz. IX

Proz IV Treść informacji, Josefa Szyma-
nowskiego, dla intendentz wojarsza.

Proz V Czego to szukai i ucyi się ma?
człowiek, ió byłko dla intendentz oswie-
cenia wojarsza ^{u sprawian} Kamysla. -

Przedmiot

Ukształtowanie ciała i umysłu młodego człowieka w początkowych środkach edukacji, by, choćby daremnie, usłoby on sam z sobą potem, do swego wydoskonalenia pragnie niedostąpić.

Co to są te środki początkowe ukształtowania? na Prok. I
to takwo jest odpowiedzieć, iż takim pierwszym
środkiem jest umysła nauka rodziców, drugiem
naukycielstwo, a trzecim swiata i ludzi. Młodzi
dopiero o ten trzeci środek, rozbieja się, cwa prób
ka, że dalsze otowicka ukształtowanie, albo się
moze wyżyć i swemu postunac, albo też, martwym
ostaw zostawia. Zawsze zaś to od dobrego al
bo złego, pragnie pierwszym na swiat wstąpić, to
warzytkowa, gozic, wplywu Durnowdny charakteru,
rozmowic i swosci, odzywa się, sity. Wszakże,
początek tej swaci, temu tylko wprowadzicowu swag
slowa gwiarda, wszystkie dobre mywory, i udi
druca dobrego wychowania rodzicow i naukyciel
li, w opiate, dalszego swego ukształtowania i wy
doskonalenia, przeydzie, do ludzi dobrych, swiatlych
i prawdziwie meralnych.

Wydarza się wszakże, iż młodzi najbrakli
wsza młodziemca edukacya, ~~cała~~ nadzieja, rodzicow
moze zawieść; naukowim też trafia się i to, że pro
mimo

[Signature]

mimo przeciwności sił w wychowaniu, lub
 zaciębaney pilności na przyszłość, wyraża się
 kiedy choć w późniejszym wieku, dawnym bładem
 albo leniuch, na ostowiec bade wysoce uszkat
 conego, bade też nawet wysoce szalonego; a z tego;
 do pewny powstanie dowied, że każdy rodzaj po-
 czatkowego uszkatlenia, o których się w górze
 namienito, najist nigdy zupełnym i dostatecz-
 nie zaspokajającym środkiem uszkatlenia; lecz
 tu, konieczni istnieć trzeba tego, aby między czo-
 wik na potem, sam z sobą, utasnie konieczny
 uszkatleniu. Skutek pokazuje się tu wnet gotowy,
 że albo bledna przedtem edukacya? uszkatla, na-
 prawę odrywa, alboter gruntowna utwierdza
 się i ubezpieczy. Taki sposób utasney aplik-
 kacyi, kumykt zato oraz byde' nieomylnym, i
 bywa utasnego gustu wyborem i utasnie u
 utasney naszey zawiada się, mooy, owsem; za
 utasnie może uwatni się, dzieło, czego bowiem
 rodzice uszy, albo nauczyciele, to w zwin, kumby
 wa z jobi rozkazem, lub też z taba, tylko nau-
 ka, iak miedasi zatrudnienia, prakcyoni; uta-
 sna aplikacya, do całego waku rozciaga swe
 zatrudnienie, gdyż da takiego osteka, który czo-
 by seria swoiey, tudziez swoy rozum i swoy
 smak wydoskonale' chce, niemniej; który zedmore
 swicy

swięta i wiadomości wszelkich rzeczy, do swego obywatelskiego
 powołania, usilnie wydoskonali, samo
 najpiękniejszą rzec, niżej wyczerpana, a tu natem
 najpiękniejszą drogę, do wykształcenia powiększonych
 przykładów, wszelkie doświadczenia najświetlejszych
 ludzi, od dawna i teraz, wsiadłem przykładem.
 W jakim to dopiero, przytębić bacznie powiększenie bacznie
 szczegółnie, o których następujące rozdziały mają
 mówić, są istotnie wysokią cenę. Atoli są
 przykłady i nato: ze młodzi ludzie, jeśli nie w gor-
 szym sercem, tedy z gorzemi nikiidę obywatelami,
 z obywateli cudzych krajów, wracają się. W ten czas
 ich woiarzi raiste, nibyż wojanem, ale tylko bla-
 kaniem się i wtożęga od kraju do kraju, a za-
 bawa, były: teatra, kawiarnie i t. d. Drugi gat-
 nioz, przywozi to tylko w polityku, jak się ma
 modnie ubrać? modnie iść, modnie nawet kląć,
 albo zaklinać się, lub rozgadanie i chętni się, iż
 widziat i wazęgo u Stola Monarche, i ze ogladat
 mieszkanie tego w stolicy i w większym ustroju,
 a czasem, odwiadat szybkim krokiem gabinety o-
 sobliwosci, albo galerye obrazów mackich. W kim
 więc razie, wszystkie przytębić wiazkow, marnie
 gina, a przyozyna tego to iist, ze taki woiarzen
 wprawd w drogę, się wybrat, nim się w domu ma-
 ozyt, a iaka, to ziohnascia? i z jakim przygotowaniem
 nauk? tudziez, w jakim celu, przytębić i w iakim punk-
 cie?

H.

wieku? wolno mu bylo za granicą, siewgo dalszego
 szukac i wstacema. Wszakże; najwzrosty
 taka młodość w domowej tylko szkole rodzi się,
 i której nauczył się cudzoziemiec przewodniczy.
 On to chce kiewy i Cypryjską swoją, na nowo o-
 gladać, nieopuszcza wczesni i samym rodzicom,
 miary tej przesytai, in provia edukacji i ego; bez
 wystama i xici za granicą, mimoze być dokonana;
 Niedzi się wprawdzie ta rada ganic, gdy zdai
 się z istotną prawdą, przytka wyższego uosko-
 nalenia xgadzai, ze iwnak; nie w swoim czasie
 ta rada podana; tudziez; ze cel przytkej podroty,
 nietylko uopriod na niyjsan przygotowany, ale
 tem niemozna się dxiwie owym omylem, czesto
 kroi ceta, exorsliwou" xycia wiszukacym. Praciez
 woiaz z celom, zostai się wulka, nauka, dla tego
 tez ma ona swoi osobni reguly, osobni przygo-
 towaniu, tudziez aby się z niy powszechny lub
 szeregolny uzyskat przytek, wymaga trzatego,
 statygo i doyrzatego rozsadtka. -

Rozdział II

Najwzrostu, promoi do uoskonalenia ostowicka,
 woiazu przynosić zwyaty, a to najprzod z swych
 przytkow powszechnych.

Roz II. Pchicwax woiaz za srodek najwzrosty ku dokonaniu

niu

nie ukończenia cztowicki, ma się uwazać,
 wiec wiadoma rzecz, że do tego przekonaniam, ra-
 chunek równie wyszłych przytków, bądź powstach-
 nych bądź szerególnych, stat się powadem. Temora-
 sem pierwsze owe przytki powstachne, są takie,
 iż to 1° najtawierzy na wojaru amystowe i amy-
 stowe sity cztowicka; mogą się podwyższaci, w
 smacniai i w rozmaru wiadomości zapomagaci się.
 2° Nauka proknaia ludzi i swiatowu, nadno,
 się, lepszy także dla siebie dotad niczymajdnie
 szkoly, tudziez 3° morely prawady i uprzedzeni
 bez wojaru, nigdy od przysnarka swego z uporem
 lub dumą, odstąpić niechciaty. Marozici 4° Serca,
 rozum i powierzechowaci obyczaio, sposobnosci do
 polora swego, kultury i oswicenia, utracaty by ^{nie} wia-
 nie - Stary za dodatek przytkow powyższych. 5°
 Ona oraz uprawa do mowy obcy, a more i napra-
 wa zdrowia.

Te sity najprzed amystowe cztowicka, niemniej
 amystowe, najtawierzy na wojaru podwyższaci, się,
 i wsmacniai, z samcy to scistey amych usputki,
 iaka miudy wchaimnami ich wladkami zachadzi,
 widziei mozna, iakote. widno ta drugie uspiciaie
 ustowuicnie proto zwaci się, iżby się coraz waciy
 zasilaciai i doskonaciai, cztowickoi ukończenia,
 cztowickowu zapuomaty. Tem to koncem, iż oraz
 nowego obacz, iż uszy uslyszci, iż w pamieci da
 się utrzymaci, wiec to uszytko z swoicy stro-
 ny

6.
ny, myśl i rozsadek niezamieszka, natychmiast
przeprzeć u siebie i rozważać, wskazać potem
rozsudkiem, co on najlepszego na zysk otowicka
ma wybrać. Sama nauka księgarska wyprzedem
wolać umięć tu w tenorze znaczy, bo co się wy-
czyta, to z łaską, krotkością, w pamięci być widzia-
da, jak kiedy się co widzi. Długość styżenia,
w tem bywa również ustawnym, iż obcowanie z lud-
mi, on to otwiera, a tem samym niczako przy-
musza, iżby się rozum wolać przeciwnie i co-
raz więcej ukształcał. Świadek on w on czas
różnego narodu i powołania ludzi, najmniej z wi-
dowia swego rozsadać, przystępowanie się ich
osobnym zdaniem, pomysłem lub marzeniem,
a co różny temperament albo naturalne chyli
nabyte zwolności, lub stan, natóg i. s. d. mogły
i zrobić mało zgodnem; więc cota mu się, wnet
podać sposobności, aby się uczył mierzyć i pro-
wodzić ustyżanie, kasady, i w okim oni mogły
być prawie, zdrowe i chyli. Takie uwagi, zapo-
magające w sety wyrostki, ujętowania się, zarwoyera-
skutkiem ~~z~~ rozrosta postępnia, cego rozsadać, a co
także z księgi, w środku Tomowych dzieł, bez
wolać, widzi się, w kuptu nabyć.
Na obcowaniem z ludźmi następuje ciek gdyby z
holci, drugi prozytek powszechny, chyli nauka po-
znania ludzi i mądrości światowej. - Iżek takiy
zas nauki, sama niekiedy szerszłości życia upada
w siła

7.
Roz II

w sile zdraj i obłudy, nie spiesząc, bowiem ani ludzki, precyzyjnie przestraszcza się, oni w ów czas, gdy kwarc i wzy ich, chytrasi" ciekawo wydadzą. To to orax nauka, punktem się staje i nate zdanie, nia, na klóre prasta przerosnię, nietylakto xdolna dai' rady. Nadto; trzyma ona pod swym klunem iisnem, serce ludzkie, i uspusabia i do tego, izby przez wraimny skamnek, mi- tosi i upnosz nieprzesławoty, wraimny swo- iey ulboirzai skrusliwosi.

Atk obstermuyete tej nauki kromazeni, to iist. proknanie ludzi, jak się ona w swym srodle dziei? i iak się nabywa? ma się dai' w osobnym miejscu, przeto lu się temczasem skracia, a' o mądrosi swiatowej, choi byle uspo- mniemy, iz to ona wtaściwie oznacza nyuty, iak trzeba z ludzmi obchodzić się? orax iaka ma dla nich zachowai się gylkou? - Imie przetyem ma drosu, zato iey się przyceni, izi wspólny z zasadami cnót i moralnosu ma swój awiazek, a' róznica woglyem proknania ludzi, iist na tem; izi uprzedzi' one, uprzed musi proknanie ludzi. -

Prasady oim i uprzedzenia, ktorym kazden ostowik, a' nietylakto cete narody podlegaiu, pioty tylko zwyaty bydi' nieszkodliwe, próki staboi' głowy iist onych matka, leix gdy one ogarna, su- a, umyjt i cxyiny ostowika, na tenzas wszys- kko

etko, et, a' najbardziej diama naradowa, niina
 wise i wogarda naradowa, tak gdyby x obhta
 ni wystepnia. Powstaja, takowe przesady i
 uprzeczania x tej okazy, ze etko, widmnie spo-
 sobnosci gronka prawdy docie, jatek za praw-
 de utkayomnie. Przesad, zwyczajna nayonalny
 bywa ta mihiety tak wysoko panujacy, iz
 tylko przez woiaz dnie si, miarkowai, to isty
 woiaz go to owica. w exem? swoy kraj, swoci
 obyozai i zwyzozai, swoy wiaz sposob zycia i prze-
 myslu, ma prawo wyuzyszac, a' w exem? do nix
 szosa przyznai si, ma. W prostradku mieszkaniny
 przesadow, nicby si, nigdy zapuone na zysk pra-
 wdy, dla utasny cykryzny niemozte obrai, a' tak
 podroz w imie tylko prozmy iardy przestaly;
 przeciwni; rozsadni wozakw co mogt x soba,
 nawet wyuiosc przostaly, boardosa i radekosc,
 tedy on powraca w to nietylko x wyusza, cieple-
 moscia, x wyuszym probstazaniem, naradzai x wy-
 sza ludzkoscia, i obyozymoscia, zamieniuszy
 si, razey w dobrego ostowika, w przyjawiła ludzi
 i w miosniaka swoy cykryzny, tem waleszege
 bo x swych doswiadozen, chce dla niy na po-
 tem prawowai. Stuzeni takze przyznato si, za
 powstachny prozpek, pomoi owa x woiazem, iaka
 odbiracia, serce, rozum i smak w swym ukaszt-
 ceniu. Kozatacie si, tu musi serce, bo ma zabawe,

bylka

9.

tylko z ludźmi charakteru najlepszego, którzy
go usza, i prawdziwa godność człowieka, istotnie Roz. II
na moralności zasadka się, i że tylko rozum i
mota, są zdolne zaprowadzić do serca jego
własną, pociechę, oraz ubespieczyć w ludzkim
stanie szczęśliwość. Przypom, w ów czas, to tyl-
ko dążyć się naśladować, co jest dobrego,
skutkami na świecie tak ważnego przykładu;
ogladając Louisa lub innych osobliwości sto-
licy, do straty czasu słuszniej się polować
mogły, bo wyskoczyły się serce bez błędów
i bez słabości, jako rozumem rządzone.

Wskazując się zaś przez woiaa gust, czyli
onego przymioty, własności, iakoto: czystość, delikat-
ność i krasność, a tej sposobności; iż to tylko
za granicą, takowej można te piękności chwycić,
które bliżej duszy podobają się, niżniej, de-
likatności tamże takowej albo ony piękności,
albo ony wady, lub tylko pozorom wdzierać,
dając się, dostrzegać. Naruszenie, krasności od
zasadku ustanowioną, tem takowej, tamże ty-
ko prawdziwej miary prawdziwej wartości, o ni-
czub może sędzić. Ale z gustu rodzi się
wskazanie powiewach odmowy obyczajów, rodzi
oraz modę, przez obserwację, najlepszych
wzorów pewnej formy i manery, więc na tako-

my to

wy to powiłek, mimasz nauki, iak tylko na
woiazu, bo isli rozum z idony strony na
karcie bydz ludzkim, grzeckym i powiesz
chocionie przyimnym, to samo z druguy stro-
ny umieci bydz grzeckym i umieci stosowai sie
do czasu, miejsca i osob, podley rozmaitego
ich stanu i towarzystwa, rest to idno co powiesz
nym staci sie Europejskim.

Nareszcie, gdy wiadomaz ięzykow uyciacych,
tyle stala sie potrzebna, ze badza publiczna,
badza prywatna edukacyja, nauka, onych zatra-
miciu sie, wiec aby te ięzyki uyciornalicy sie,
nato jam idynie woiaz, zuytk bydz purnym.
Wto czas, miennego nawet talenta zlowiak, przy-
stachiuie sie ustawnie kraiowy mowic, moze
oney nie tylko naytalentuy, ale oraz w naykrot-
szym czasie nabyci, a ztego krodzy Dobrego wy-
chowania zlowiak zuytk wymagai. Nie-
mozna zaprzecic, aby woiaz i zdrowia nie-
wzmocnia, zywidziwai sie sam tygo mozna, glicie
ustawiczna ciata ucylajacy, iakotez admana
aury, sa zalem. Cuzsem moze sie wzmoocniec
zdrowie i w lenozas, gdy go sposob zycia niuru-
chawy, lub zbytku natezienie umystu, albo tez cako-
wiy smutek i inne uderzedeu namystrasi nad-
wierzaj. Sami filozoficyi lekarze, w powyzszych
myślach, woiaz, iako idyny sposob zleczenia,
zuykali niuraz zaleci.

Rozdział III

8

II.

Wodne oraz przynosi, szczególnie po-
żytki tak naukom jako i kunsztom

Oy

Roz. III

A jeżeli potrzeby powszechnie z wojasem, poka-
zaty się, były ważne, tedy ważniejszą są, oraz
specyjalnie potrzeby, nie tylko dla tej klasy wo-
jowników, Co za stosunku Szwecy stania, nauki
lub porośnięcia, na zwiędzenie obcych krajów,
szły się zapuszczali, ale równie dla nau-
ników ludzi, którzy, czyli w starożytnych
wiekach, czyli w nowych, jako świat umysł
nie objędzali, żeby przez swoje doświadczenia,
tak swoję cyfryzacje, iakoż i całej ludzkości,
wielką zapuścili korzyść, a tu sama historia,
o tych przykładać świadomy. Może być w tym
część prawdy, że kiedy dawnym wiekiem nie ma-
my był druk, a pisanie książki były nadto drogi,
wielkie ~~to~~ przynuszeni byli za nabraniem
nauk, i za oglądaniem osobliwości, iakoż były mo-
gły w się oraz, iwdzie po świecie, atoli, Działają-
si nawet miedzy, o tem praktycznie się, że pomi-
mo dzieł takonijszych środków, porażek wojas
najpewniejszym jest środkiem, do zupełnego o-
świecenia się, i do uydokonalenia swych nauk,
miałowicież za, ~~to~~ samym umownym i arbystem
jest

jest koniecznym potrzebnym, których nauka i
kunszt bez osobnej praktyki i bez zapoznania
się z najlepszymi w tej samej sztuce
mistrzami, stałyby się niemożliwymi.

Postarczył to samo dla siebie Regenci także lub
Prawodawcy, iakoż; w starym wieku, Solon Aten-
ski i Syng Lakdemonski, z odebranego światła
przez podróż, tak Stawneri dla Greców stali
się Prawodawcami. W Rzymie, Germanika
wszystkie narody jako były godnym tronu sa-
decy, iż większa część Azji i Europy zwiędzt
był, ~~z~~ żeby od Stawnych w owym Filozofii,
w naukach korzystał. Rownie porównaj Adryan,
choć wie Cesarz Rzymski, w tenże celu obszer-
nych Państw swoich obchodził porównaj. W
nowym wieku, podobny mu był Karol V Cesarz
Niemiecki, lecz najciaśniej w początku XVIII.
wieku Piotr II. Monarcha Rosyjski, a w
koncu tegoż wieku, Jozef II Cesarz, po zwiędze-
niu wielu obcych krajów, przez swe rady i
najmiedrze w prowadzeniu ustawy, tego do-
więdzi, że zagraniczne podróże, samym Monar-
chem, wrót bystralski na interesu ludzkości
tędrze na sposób, aby lud krocie mogli ~~z~~
stwierzym ulozaniem. U Polaków, ^{by widać między} ~~Carz~~
~~z~~ i Krolow, do wieku XIV. ~~by~~ obowiązanym
by kraj swój obchodził, a przedany chociaż ~~by~~

uważaj

- iichai' na granie, winien byl zrobisty na to woj. Rex III
 rabiai' sobie przywilej a to dla tego, ~~ktedy~~ w pomroce
 owych wiekow bylo nagnyżnia, stawa mialo swoje wstrasy
 kleso nastroszai' wiec ten kapat, przynajmniej do abnowia
 przynolenia, nalezato ograniczai'. Przeciwnie, od Wikna XII.
 raskiej krolom tylko bez konsensa Szymowego niwolta
 bylo na granie wzuszdzai', ale Salachui' i wyjawszij
 senatorow i krolowichow sturba kradowa, aiaztych i pra,
 wa zabawnego na to, niemiast. - Atoli, Wikna XI i XII
 na tem ~~nie~~ iowere niewskhodowaty, zagraniczne to so,
 iowim nauki, Kamajskiego, Jana, Tarnowskiego, lub so,
 biskupie jurniny krola i innych milkich mecow, dla na,
 rodu Polskiego, wywodatkiby byly. - Leci w Wikna XVIII.
 gromniejsza stawa Francuzow i ich Paruz, kple wnie,
 tly byly, max jakby mody do odwiedzenia iuk kraju, i
 ale wickuow, niuden mlody kaniist, strata, caly swojy
 fortuny na jstem przykladit.

Litt B
 Pag. 17.

Wskelako, pomimo tych smutnych zdarzen, woszytkie
 swiatle krady, niyprzastawa byc i teraz na polychum
 wojarow, to iist tak: iuk niydzij krot wialki robot, na
 przestara i one, kdatna, na granie, wysypai' mlodziez,
 ariby tam bada amoznajost, praw i Statystyki, uckra
 sie, bada aby, kple biala stam kunsztow, nauk, niemny
 solnize gospodarstwo i. d. Wiedinski razo, dal doszo
 wile na to przykladow, lcz x tego rodzaju, mite by
 to takze czytai' w Dzienniku Wilemskim, x 1820
 Tom I Nr 2 pag 235 poroznaly Michala Ochajow,
 kiego, ktory bada wyslany do swoy Akademii do
 Kogelina

Mogelina nad Odra, do sławnego Thacra te na końcu
 odebrał rade, aby pozmny do tem samym celu, odwie-
 dzał tylko Meklenburg, Holstein, Saxonia, i Slesk.
 do Anglii zaś aby dopiero w ten czas iuchat, gdy
 miał nadzieję aby wzięte pierwsze. Tam to on tyje
 widział nowych rzek i tyje znatał nauki, że
 do raportu swego, smiał i te dotychczasowe.
 że gdyby te same nauki w istnym kraju były,
 wady praconie były one okropne kleski bankructwa.
 Jak mówią, przestaly ^{by} przedziwne. Maize, zatem pra-
 konanie, że niema na świecie kraju, abyby iden
 od drugiego czego niepotrzebowat, i aby się na wzajem
 niemieli w chem oswicai, tudzież, że niema ani nau-
 ki ani kunsztu, aby w nich iden od drugich nie
 byli się przysami, próto, iako sztukar tego woyta,
 kiego i nastawca, jest niezgodnym przytkiem, tak
 i to drugie przekonanie na tem idzie, że tylko
 wojak, najskuteczniej do skutku tych przytkon,
 dożytk dopomagai.

Rozdział IV

Obrona przeciwko karantom naga,
 niezgodnym wojak

Adie m.

ROZ. IV

Lodu się, że iść dosyć jasnie iść dowiedziemo,
 iż za uoiacem są wólkie porzyci tak po-
 wszebnie iakotex szerególne, porzyci, i takie
 porzyci maia, swych nieporzyciów, tych cęta
 szera, id swiata dalszego nad swiay kraj
 nieludzieli, ktory w różnym sposobie, na uoiace
 powstaiac, i naganaiac, iakoto: pierwszy zarzut
 ił ił; „ że dalsze podroze razej ostabiac,
 adrowe ił wzmacniac, że w nich razej
 rodu w nowe porzycady zaprowadzic, że
 wojaze razej przesic, więcej charakter, a nade,
 wszystko, młodzi w nich więcej do bledów a
 cętem i do występów smych narodzi, swy,
 kta wzmacniac się, że iłostalceni smaku i
 powierzechawnych obyczajów, na uoiaczach najgor-
 scej koscem serca i cnoty nabywai, ił, orak
 najpewniej koscem zdrowia „ Nato się ad-
 powiada: iż w tych wszystkich zarzutach, sam
 uoiacz niegdzie niemił, lecz był swiain ow
 panie młody, ktory przedkij przepiszył swy
 z myśladem smym za granicę, nicli wprzody
 usposobit swy rozum i serce w potrzebu
 aktywnosci, i nim nauki zgodne do uoiaku,
 przygotował dla siebie. Wyjechał on zatem,
 bez żadnego moralnego uciucia i nuciaini
 serca skłonnego do samej cnoty, dla tego też
 ani obyczajne zasady, ani stata ił do do-
 brego, kamarami i cęmnosciami jego władai,
 nietyl

17.

Koz. IV

przyrost zaradki, niekiedy, się, wyrażać
 woiażon, najprzód dla tego; że w środku
 owych wyłudków są i fałki, od których nie,
 kiedy roztropność i ostrożność albo zupełna
 ochrania, albo ci zmniejsza, powołani, ^{moż-}
~~zna się, zgubić, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na}
 tych owych wyłudkach; ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na}
 o woiażon myślał bez celu, ale tylko dla samej
 fantazji i dla przyrody korzysci, więc
~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na} ~~zgodnie, na~~ ^{zgodnie, na}
 co prawdziwego swego przytku i wyrażają
 świadczenia na woiażon struka, niekiedy ni-
 gdy droższy ceni utrapian swych powożonych
 do tych przytków, które sobie zamierza, owym,
 zmierzając, one łatwo przed jego wyrażonym powo-
 żaniem. Przec jich zarzut jest: „że kiedy
 mamy w domu tyle wielkich środków, jakoto: obco-
 wanie w własnym kraju i ludźmi swiastami,
 lub okypanie obcych dzieł, a których również ser-
 ce, rozum i smak korzystać mogą, więc pierwsz-
 zewszcie jest lepiej przetożyci nad drugie”. Do-
 powiedza się: że ten zarzut, ma swoją prawdę,
 przetożyci, wszelko jest prawdziwe w tem, że do owych
 państwowych środków, ciele się dotychczas, nauki i
 doświadczenia na woiażon zbraw, jeżeli suriat i
 ludźmi więcej będą, proznanie, tedy uszczelnienie ceto
 wieka w ow czas, musi nastąpić pewniejszy,
 zacięte; najprzód książki i opisy woiażon, tego
 samego przytku niepotrafia, przetożyci, gdyż
 bywa

bywa

bywają, takowe episy częstokroć mało przyniosły,
 lub że w nich rozmaite wyobrażenia za formą,
 swego nader, religii bądź wyobrażeń idąc, wier-
 ności prawdy mieszają, a zatem, do prawa prawdy,
 ta tylko wiadomość istotnie należy, która prak-
 tyka potwierdza. — Kwarty zarzekł iść: „Ze
 woiani, zwykły ostabiali miłość do własnej oj-
 czyzny gdy się widzi, iż w obydwu krajach,
 myślała we wszystkim panuje doskonałość.”
 Odpowiada się: że oświecona miłość do swej oj-
 czyzny, nieopada nigdy w ten błąd, bo także
 miłość, za tem się, tylko zwraca, co ma zanieść
 dobrego i pożytecznego do nastadowania swojej
 ojczyźnie. Taka to orax miłości, w tem iście
 reprezentowana, miłości przymieszka, że bądź w swo-
 im kraju, bądź w obcym, to tylko skanuje i
 przewidywa, co podług zdrowego swego rozsądku,
 za dobre i skusowne będzie osadzi, to zasądzi,
 co iawnie byłoby złym, a to w obci w obydwu
 krajach, dać się nakłajac.

Z tego więc widać, że się na obronę
 woianu powiadziato, iść można się przekonani,
 że woian uili bywa skądś innym albo innym,
 niezbym, tedy tylko nadużycia, takim go robie.

Rodzina V

Roz. V Takie powierzon mić zdolności i pracy
 mioty epiaker? aby się podniez jego niestale

Dawidna

Stawna

21
Roz V

Kształta była potrzebna, iż samo nauki dalsze
 do doskonałości serca i umyśle, na niej nasadza się
 drugie zaś wiadomości, które stać mogą w tym wykształ-
 ceniach naturalnym, a które, co do nich narodził, można
 naukowca, profeszora, właściciela tylko człowieka robia,
 podatnym, jak się wyżej wzięło, do swego powoła-
 nia i stanu. Taki podział wiadomości krosu
 wiadomości a gdzie wyjde dwojgi ukształtanie, w jakim
 samym celu jest potrzebne, więc ma to nauka na bycia
 konieczna, potrzebna, wyjątkowa nauka, muska, imana,
 iako to filozofia; oiaż wyjątkowa religii umysłowej, ta-
 kiej, historyczne nauki dziejow, przyrodnych, i natural-
 nej historycznej, i. t. d. Wskazuje drugi rodzaj nauki, i
 co, w niej może znaleźć się, rodzajow, iednym jest wprost
 dzie, także ukształtanie ludzki rozumnych, i w sature
 dwojgi bytych, niemniej, mogą one także stawiać się
 kształtne i pożyteczne albo do tej albo do swej pro-
 fessji lub arteku, gdzie filozofii, arcknow albo
 wiadomości osobny sztuki ukształt; aloli, iednego
 one, ^{catkowicie} wcale człowieka ukształtowanym i doskonałym
 zrobić, gdyż to dwojtem wyżyte bycia tych nauk, kto-
 re, do ukształtowania samego duszy, są, potrzebne,
 iako to: do filozofii to tylko natury, wyżyte poznania
 duszy a i innych władze rozumna i rozumnych kształt-
 ow, a tak ukształt dobre myśli. Do umysłowości to
 znowa wyjątkowy religijny natury, serce kształt
 i ukształt człowieka, o jego praw naukowca, iednym
 ukształt

kurci go segut kyja potrabnyeh i prupnytyeh
 do historji nalyj, irby i praplatow swych,
 czyta go, w chem byli ludzie, podlug stuzjon lepsze,
 smi lub gorstnie? Taka to wiadomoi prowa.
 dze do ^{vaiem} poznania tychze ludzi a oskon i estowike
 czyta kstatatcii. Historjiu nakhonice natural
 na, bytaby dla niego gotowsym niakho kluczem
 do obserwacji swakich w naturae owblisow. Oso
 da, krodla, krod Wojatara na jalem w jego podroz, napisani
 maiz i czyta rowadit ugo, w dolnymym, akoby
 jichnowi potrakone, kyminy chut i na wstypelko,
 krowice swakie idania, darsat. Mowasi, za pomora to
 filozofii, darsynatly on do, dnu o ludzkich, jak sie
 w wlaownych obycais, napisani, za pomora psychologii,
 czy nauke o duszy i za pomora, dnujtu swiata i bra,
 rowych, maaczyni, sa on dawnij, koretyrnego, tytko
 poznania ludzi, kradby, umiat stawa i sa tyko, w jysthij,
 w praktyce domiadatci a za pomora, dnujtu swiata i bra,
 naturalnej, wstypelty sie, w dnujtu swiata i bra, w jysthij,
 za natury i owblisowu braju, w dnujtu swiata i bra, w jysthij,
 napisac sie, i k protne, glowa, onych, nieoglo, w dnujtu swiata i bra,
 gut moralnow. dnujtu swiata i bra, w jysthij, is to tytko, w dnujtu swiata i bra,
 itea do praktyce, onst, ystow, is to tytko, w dnujtu swiata i bra, w jysthij,
 i statoru, eharakteru, is to tytko, w dnujtu swiata i bra, w jysthij,
 cisia i stlonnow. pod wodite, w dnujtu swiata i bra, w jysthij,
 da dnujtu swiata i bra, w jysthij, do wojaku, moglyby
 byt

najtę byde' do rękoy mi za niego uchwian, ina-
 czej, ostatniaby go zyba uchwata, to uist; ste pomy,
 klady, wnet by go kararyty, ali ludzie, wnet takde
 opianowaliby go, a' tak z uwiaku swego, nie wiscy
 by nieprzywist, jak tylko sway stan zty zdro-
 wia i serce naggorsze. Nadeuszylszo; woiakeo.
 w wyprada w staly i niewzruszony charakter
 uzbrowi' sie, ziby kadna, zta nauka, bledu, niedat
 sie, uoiem, lub tek, patrzy; na wyskpej pomy,
 klady, ziby umiat od nich ocy swe oduraidie i
 ucubai, na ten czas to i serce iyo uito uolue ad
 ztych sztomaru, niedatoby sie, kadna, miaroff w
 nikiem, do ztych namowii. Winiun przylim pomy,
 sity woiakeo, wili cie byde' zbolnym do me,
 iaku, iakie w domu ad wymyslucy sway stota,
 cakatiz ad uoselkuch imyoh wygadok, odzuyera,
 iai sie, tek; wili puzawa sie, byde' sztomym
 do handasu, albo, co wysakucy o sobi rozumunia,
^{zyc}
~~by~~ i te wady ma komiecknie porucie; wscytko
 to bawim, ^{barzoby ma} ~~przeszkadzaliby~~ ~~na~~ ~~expone~~ do porytek,
 nego uwiaku, bo z puzawskych natogow, upatowat
 by tylko, smaczniyszych dla siebie kuchni, a' zailo
 y sobi skracal ^{by} czas, ktoryby mozt byde' te,
 picy uaylym, lub uicznatastky do swego qurtu
 fraktamentow, gotowby ze szkoda, przylim swego,
 w inke strony wyniesi' sie. Za natog zai' sway
 handosi i wysokucy o sobi uprudzenia, bytby
 wieknie do risty ludzi odtaozony, a' coby w nim
 umozyle

24.

impozycje nielicznosci i zarząd do karczm. O
statnia tu wolności do, woiana, ta się zatacza:
aby mieć nato dostateczny fundusz, a to storo-
woni do sprowodu, jaki kto sobie do odprawienia
tej podróży, oburze, to jest: albo ladem, albo wo-
zą; lub większym lub mniejszym ekwipażem;
albo najtępiemu koniom albo juczta; - narodzi;
czy na starszy; czy na krótszy czas. - Wszystko
to wszystko mieć pewną, - swoją miarę, - ażeby
tak samo i koczka toż się musiała. Niemo-
gli atoli, owe najstawniejsi nawet wojarzery
jakoto: Schlozer, Reichard, Gilbert i t. d. uszka,
zai tego pewnego rozumu, któryby koczka
wewnętrzne albo do szaki mił, - aby się maicy do,
je najprowadzał, albo i by na drugim wydatku, mógł
się dai uparcowić, bo nowe, zawsze obliczono, lub
niepodziawie wypadki, kreski swoy nato dai niechcia,
Praciz aby się zbliżyć do propozycji, radzą, wojarzow
koczt życia swego w domu, na podróz w dwójna,
sob poświęcić, a do tego koczka, i trzecia, a,
szum est, jako zapas przydai, któryby najpre-
widziano, - wypadki zastępowat.

Wszakże, kto tych wolności i przymiotów
które się ujęty uylizyły i opisywał, niepowada,
ten mądre zrobi, gdy o woiana nigdy myśli
niebada, inaczey, nabawitby sobie, cucha, szko,
da, i zadalby przytkom a woiana, niestusmny
filamny.

Przeobrażenie VI

Rozdział VI

W iakie to przygotowanie na-
wki, opatrzyć się trzeba przed wo-
jennem.

W prawdziwym rożnieniu mówilo się, o fizycznej
byłko i moralnej zdolności i zdolności o iakie
on młody człowiek starać się ma, który, w przy-
szłym czasie, bierze sobie na wojnie walskiego u-
kształcenia duszy i umysłu, szukać też on iia te-
raz ma wybrać się do latnie w swą podróż, więc roz-
ważmy tu, w iakie to imie przygotowanie ma być
trzeba mu się usposobić. Tęch Wajzerow iia da-
wamy, na dwie podziałikomy klasy iako to: 1. o
pierwszej, należy ten, co ukształcenia, wlasnie sa-
miej duszy szukać a do drugiej, należy ten, co iako
uczony lub artysta, swój talent, naukę lub sztukę
wielce wyżej, wydoskonale. Maiz tu wprowadzić
obydwiie klasy, wiele wspólnych przedmiot, atoli,
szczególniejsze dla nich reguły, tyle różnić się, że
dla sztuka, który samego duszy szuka oświecenia,
podzie oddany osobny roz. D. dla sztuka, który
Liko artysty lub uczonego, w tem ta miayna to

L. Litt. C

Tercia nauka przygotowana dla obywateli rodzajon Klasi
ma być umiarkowaną dostateczną i języka tego narodu np. francuskiego
hiszpańskiego, angielskiego i t.d. do którego się odbywa woiata. 27.

Roz. VI

Wiadomości owa języka obcego, tyle zwykła być na
woiatu potrzebna, iż chce woiarować, a nieumieć
gadać, idnoby było, co iichai do szkoly, musiałby,
owsem taki woiaracz głułym być i niemym tam
nawet, gdzieby go mogły być rozmowy cudzoziem-
ców przyjemnie zabawić i wiele nauczyć; wie-
nawo się w owi czas? przyda woiata? - Doswiad-
czona przez tym rzeki, że między ludem obcego na-
rodu, niudawo się próczkai wcale mator, iakli się
niemowoi tego językiem. Taka sama potrzeba, wie-
domosci, równo także wymaga wiadomości kursu,
wszelkaij monety Pruskiej, iaka w krajui do
woiatu obranym, zwykła być w użycowaniu, aby
wiedza o walerui prawdziwej, umiat one, do te-
go grasza stosować, iaki z soba z Domu za-
brat był. Zanudbanie tej nauki, nijednego dotąd
drogo kosztowało.

Przydać uszem nalezy do przygotowania
owey nauki, sztuka rysunku, i wiadomosc wlasney
historyi narodowey, to iest; na czym to stawa na-
rodu iego mogła się kiedyś zasadzić? lub zasa-
dka się, iaki sie, w niuy & najamnijsze imiona
lub familie, czym się one & asturuyty? w iakim
rodzaju nauk, tenże iego naród, miał sławnych
pisarzy i. t. d.

Sztuka rysunku, mogła by się misaz woja-
rowi przydać nato: aziby okolic, widoki lub
przedmioty

przedmioty natury i nauwatu, przytomniejsze w
 pamięci zostawaty się; lecz oraż; są niektóre stany
 i profesye, w których umiejętności rozszerzenia, ko-
 niczemu jest potrzebną n.p. dla badacza natury, dla
 ekonomy, mechanicznej i. t. d. - Historji zaś nara-
 dowey wiadomości, potrzebną jest nato, żeby woia-
 umiał naukowcem, cudzoziemcom swoją wyptarai
 się relacya.

Wszakże, dziewić, się niekiedy Ogucowi, że ich
 synta z takim przytępiem z wolaku niekrykli po-
 wracai, iak tego w samym imieniu wolaku socie,
 kiewali; atoli, rozumai, oni oco w tem raku na swoj
 zawiad narzekai, piersusze, ta wina, exstolowoi, sta-
 u się, wiek zanadto metody woiaxera, któremu zda-
 wato się, że woiaxerai jest idno, co Konicyc Akka-
 demii; - powtore; że mu niekiedy na tej zdaniu
 się i na przygotowanem namie brakowato, na
 których dojrzeniu, winien był zarzekai. O' iak
 niestan przedm goraka mu pamięć w dalszym wie-
 ku i za lepszym rozumem, wykruciai to musi,
 że swoj metody wiek, marui strait, niekierkowsky
 z swym woiaxem na wiek, dojrzałszy. Atoli; ta
 to jest zaiwte młodziec, co prosto z tawek szkol-
 nych, na woiax wybrawszy się, za swym partem po-
 wrotem, smieć z sibi robi i zgonieniu po kraj
 roznowi.

A wli szkolisa nasz iest, porowatai dzieciom wo-
 iarsio, tedy ludziom dojrzałszego wieku, nieprzytępi,

29.
Roz. VI

one starye narawskie za najwybitniejsza, księga,
która umiała wyrazić, wiażąc, na ten kraj razem, wy-
obrażenia jego utworza, mu się najtrwałsze, najja-
śniejsze i najpożytniejsze.

Leżąc zachodzi pytanie; jaka to pora wieku? za
wiek dogrzaty co wiażąc ma się rozumieć? Odpo.
wiada się: że wiek między 25 i 30 latami, od uszyp-
kich mędrów, za taki wiek jest przekazywany. Au-
stryackie zaś prawa, od 28 roku zaczynają go do-
piers karać. Także; istotnie w tej to dopiero porze
ciato nasze zupełnie nabycie swego doskonałego
wzrostu, w tej to dopiero porze, sity umyśtu
dostateczny zaczyna się rozwijać; oraz, rozsa-
dek i energia, co się mogą w tej porze zakorzenie,
iakoż; owa wiadomość lub kunszt, mogą sobie
cel stalecany do wiażąc obrać. Nareszcie; ciałowi
w tej porze wieku, wiażąc, stawiały sobie niżej,
ko w równy dystansu życia swego, ~~co~~ zbierają
pożytki z obu stron; także żywosi sentymenty,
z sity refleksji - przeciwnie; wiek piśmenny,
ciaby mu mogą robić przeszkody, albo z swych
interesów domowych, albo familiarnych, a stary
wiek, pewnieby mu wszystko ganił. Takich sa-
mych darów, wiek matołki, żadną miarą mu
nie może, ani co do rozumu; ani co do serca; bo
za rozum, posiada on tylko "umysłowe", fantazyę,
namiatności, niestoliczności i żywosi w swich za-
dawkach, niestety; te przykłady i obcowanie z ludźmi

mi niemoralnymi

mi niemoralnemu obalę, serce iego i zagraniczną,
 bezbożności, zarażę, tedy w ów czas, iść wszyscy,
 choć się bez wstydu i wstydu, dacie mu się, wy,
 konywać. Leci się, uprzedzić na drugą stronę;
 że w młodym wieku, więcej dowiadować można,
 kontentowania, bo młodość, dla klórey wszystko ięst
 nowe, a' ió żywość krwi, bardziej ióże się uwiektła
 wzmańnia, przez sam brak doświadczenia, wszyscy,
 sthę owe nowe rzeczy, do rachunku swego ukon-
 tentowania przynosi, a' czego? starszy wiek, nióże,
 moim ióże przylepienie, ówstym ukon-
 tentowania, jaku ukon-
 tentowania, niemniej, tam ca-
 dnego miejsca ani uwiektła, gdzie większa
 tylko albo mniejsza zdolność i' gdzie większy
 albo mniejszy prospek, cała sprawa, woiać,
 powinni kierować.

Poradca VII

Por. VII.

Takie to są ekonomiczne reguły, które w
 czasie podróży mają być zachowane?

Ekonomicznymi regułami, ma prawo wszystko się,
 to nazywać, ió tylko do środków utrzymania ma,
 ióże się, ióże. Jeżeli niekiedy ludzie w życiu
 prosiłym do straty majątku przychodzi, tedy
 nióże, tyle winne temu przypadki, ióże raczej
 winny się tu uwiektła być marnotrawstwo, skner-
 stwo

stwo a' cześciej i'waznie niewaga, niewalstwo i
lenistwo. Kto chce z tych wad uniknąć sako, dy
 na wojaku, lub tej cześci grosza swego, któ-
 ry sobie mógł przygotować na podróż, więc
 należy mu wystrzegać się, iak najmocniej być
 marnotrawnym, tudzież być nadto oszczędym.
 Wydatki te tylko do sprawiedliwych rabrych
 zwykły należą: które muszą imie albo potrzeby,
np: żywności, ubioru, mieszkania, i coby kosztu
droga wymagata albo przytku, ile ten się obli-
 za do otrzymania zamierzonego celu, albo na
 reszcie rabawy; wszedy iednakże te zachowują
 rozsądna miarę, aby mu na potrzebniejszy
 niezabrakło nietylko; przeżycioni, nierozsądny mar-
notawia, będąc tylko od zmyślenia i pro-
zności lekkary, na iedną stronę bez uwagi
 traci pieniądze, a na drugą stronę, gdyby wy-
 datki rozumem mogły być stwierdzone, a ied-
 szera gdyby chodzito o dotarcie do podróży
 iego, tam on bywa obrydłym sknerą, agota,
 będąc on wulchem rozreulnikiem, bywa raxem
 takimże skapicem, a iednakże dla tego, w imie-
 stwo stajon wpada. Sama zatem panice
 na ofiendown, nitraci nigdy imi solenozas,
 gdy dobedzie pieniądze z worka, co mu cel wo-
 iaku ma skieteknij zapusnić, lub żeby na
 miejscu

miejscu, a kilka dni Stary zabawi, nimby ogła-
 szenia rzadkich osobliwosci dokonac. albo tez aby
 dla nich o kilka dni a drogi zabawi, lub aby
 dla ludzi sobie przytemnych i ustawnych, boymu,
 szym sie okazat. Lepsza to nowa zapawne byta,
 by, nizeli swoim swym dla ambicyi, pro gospodarub
 i pro innych publicznych miejscach probowac, i
 zato problem porzeczania i urzeczania odwiazai.

Do rozruew marnotrawstwa, szeregolniny
 naty chęta do groz wskutku hazardownych,
 nato Pana Pruska stawneym iingdy's uocazna
 przywodai sie przestroga co do stowa ta: iako
 on "niezna iszna iudoga, aby bieracy sie do gry,
 "dobrze na swym uocazu wyszed, a przelicz mto
 "dy ostowik, choiby pafy iszna w sobie do tej
 "zabawy niekut, moze on idnak nuytawic
 "bydz do niej namowadewny. Nayprzez, na
 "mowu moze do ludzi, od tej przewary kazay,
 "nauy, ze o strate, kilka dukatow stai nuytawic,
 "aby sie pokazat niekzemnym, albo tez kreywacz
 "by Cyca iwego stawa, a mazytku, misza mtoy
 "ostowik, da sie uoczu, wiaz ma bydz pewny, ze
 "bidzi wnet ograny, swtaszera iszna niuwidaj,
 "co jest rozruew albo niuwidaj w grze. Niepo-
 "kayny problem na przegrana, a nadto niuwidaj
 "frantostwa gracow, bura on sie tedy na nowo do
 "odaystania iudoby sway przygrany, a kincarem
 "glabicy upada. Prawna to jest rzec, ze namistwici

do gry

„ do gry pioty zwykta u wszystkich ludzi porze.
 „ wiodetwo trzymaj, poki nie sie gra, albo iako
 „ kolwiek. Aloli, biezty grack bywa xawosci zimny
 „ krwi, tudziez mungania sie on tak bardzo za
 „ okazy do gry, chyba ze jest miedym, albo ze
 „ gre, wziat sobie za profesye. Wszakze, aby
 „ mlody francuz w te suda niewpadl, trzymaj
 „ sie on ma tej dwojakiy rady, to iest; albo wa-
 „ le niech sie nauczy grai, albo niech sie nauczy
 „ wyprzed grai, a' potem niech na swiat wycho-
 „ di pierwszy rady, mozna byc naywiedzielszym,
 „ najpoczaym, a' tu mowu daley Jan Piusch.
 „ Ze niewidziat nigdy, aby on miedziemu byt
 „ kwiy frogardzony i pomiony, ktory sie glomo
 „ oswiadoma; ze radny gry wiezna lub uclubi-
 „ Terliby zas nato niewozano i mial byc
 „ naylony konicami do gry, tedy ma on tu roz-
 „ mic; ze dostat sie, wiec w taki lowarzystwo
 „ ludzi, z ktoremi obuwaniu do radny ma na
 „ wki niestary. Druga zas rada, ma mui' by
 „ kondycy, aby niawyc' sie inny gry, iak tylko
 „ takiy, gdzieby sama tylko glowa pracowata,
 „ i gdzieby ad swiezca gra niweprowadzata.
 „ Taka gra niepropstaly gloway, amiby naputanta
 „ sora by, namytnosia, iak ia, maia, ci, co swo,
 „ ia, gre, na swiezai spuszczaia, przylim, ni
 „ kch sie tu zwykta tak owsta wydarzai okazy,
 „ iak w

34.

"jak w grabi hazardownych, ani tez można tak ta-
"two, tego nabydzi' nalogow, żeby gra uje stata sie,
"dla niego przemiotem," -

Imy rozsady ^{Włoch}, dawajmyż, uszkie
młodemu ostowickowi, dat na gra, preestroga, a
reali chce, aby nigdy nieprzegrat, tedy nima sie,
wdawai' w gra, a temi, co go uiknait, ani z temi,
ktorychby on znat. - ^{2^{ty}} Należy swiadczenia w
okresie, niu' wiadomou' gdzie? w iakim kraju?
i państwie? przez ktore ma przewiezai' sa iakie
zakazane towary lub do przewozu, albo do wy-
wania, czyli to z celnych przepisow, czyli mo-
napob. cznych; a do tego nalezy' takze uwazky:
listy zapieczętowane. Wszystko to bowiem na
komorce lub przy Selajmancach, tywacznych
nabawia przewozu a martwiczenia i mitrzej' osam.

^{3^{ty}} Należy temuz swiadczeniu, niu' oraz roz-
tropna, strach na tych ludzi; co to z profesyji
swy' dybia, uwiako na zdziwienie swiadczenia,
cogo, a sa takich ogrosili sie, uia dawno <sup>Pod-
lioni, Oberejsi, Len. lokai, Kramislnicy, Kupcy,</sup>
i rozmartego swiacki oszusi. Dla tego np. <sup>Pod-
stylonom</sup> nima co swiadczenia, aby gospody noslige,
nie nastrozali, bo xato samo uwiacz zaplatby.
Oberejsi; niemożna i gospodarzom gospody za-
wierzai, niegodziwszy sie, a niu' rozprzody z
stanowcy,

o stancy, o wikt i o wygody inne, bo ^{zbyt} rachunek
 trudnoby było ^{potem} optacie. Niemożna zawieszai i Seno,
 kaion o ich wiernie kupno sprawunkois sklepionych
 lub o reuelne oddani listow na poczcie, bo zate
 sprawunki podwoyna narostaby zaplata, a pi-
 niadze poztowe nayorszacy wo ^{ich} ~~tego~~ ^{zawieszaniu} ki-
 szeni. Niemożna zawieszai i Kupnom bo dla cudzo-
 ziemców, za wyprawy bywania, droższymi i mniej
 sumowitemi, cox nakonie' mowoi i szere o po-
 krebie uffawicznuy ostroznosci na zwodnicwa zlych
 kobiet, na skulorow, i na innych różnego stanu
 i kondycyi oszustwo?

4te Praydai nikiudy sekody mimatay, lekkomyśl,
 wu^o ora^s przy^{no}si wojakora, gdy on, aby sie, bo,
 gatym pokazat, rak na rak pumia^{de} lub swoi
 sabakiny, cigarki, pumia^{ci} i. t. d. jak gdyby na
 przwad^o rozklada, zapominajai^o ze mu na ten ora^s,
 sami tylko stoda^{ci}e, graux i kuplery, naylepiny sie,
 przy^{pat}ui^o, sadzai^o by^o to wszystko, przy^{got}o-
 wany^o dla sibi tyum. Nibze o^o Panow, do
 tej przy^{no}si, nada i^o sobie kmy^{sl}ony ty^{tu}t
 Pana, albo Strabujo i. t. d. wu^o to w on^o ora^s
kupiec, zemiestnik, gospodarz, puhciar szewcy
 mu ten ty^{tu}t, sadzi^o sie by^o nawraciom do tego
 uprzy^wileiowanym, azby im Pan za wszystko,
 co kara, hoym^o zaplacit, mi^ody stusomni xas
 ludem^o, taki Pan xuykt wstyp tylko i hanib^o od-
 burai. Porsadny przeto wojaker, na wszystko owe
 wy^{pad}ki

wypadki, iak w domu tyje się robi ostrożnym, se
 nayprzed z kadnym swicacym bogactwem w swa,
 droga niewybiera się prawtor; przybiera się w
 taki tyko suknie, któreby go ani nadto wiele
 znaracym, ani nadto ubogim cztowikiem, nie
 wydawaty.

^{zite} Strach się ma i tego przysęty wojazet, aby swe,
 go powozu ani z poczatkow drogi, ani pózniej
 przez zakupno różnych sprawnawom, wulkiem
 tadunkani nieobawiat, sami boscim dewigamie
 onych, sama strax i nakonim prawi na kórcy
 prozau, osobne sergi o konie, o lypim by go tro,
 skow i umarkim przyprawiaty, lech broń przy,
 bozna, tudziez szabelka i para pistoleto, naps,
 sumyby byde nigdy na kawadze, one to wie,
 kiedy naymusiekniej smiatore uibespiczonych lu
 dzi przytępiacy. Wszakże mogły by się tu i inne
 lekniejszye reguty ekonomicku spisac, lech dla
 nowego wojazeta, pokyturnijsey, kawose bedze
 szera, witi w ty materij, purnow i szere w
 domu z temi, którey dowiadawanie juze, iak do
 wniey w podobny podrozy, zebrałi.

Poradzial VIII

Takie to posiadac ma cnoty i nauki Prz,
 Roz. VIII wodnika lub wspollemarzystwa młodego wojazeta.

Mawits się iak o tem w Poradziale VI i w nastym

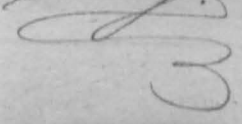
wiara i rozum, gdyby go zaś żadna wola, czy
 niemata potrzeby rozumiać, tedy i w ten czas
 iż się, niemogłby się on od tych obowiązków u-
 walciać, które na niego ludzkim zwyczajem
 dać, iakoto: iakim on przynajmniej starać
 się o to, aby swie serce, swy rozum, swy
 smak iak najwięcej wydoskonalił. — Aby tedy
 młodziw owa choć w tym kamieniu była w sta-
 ni przytępiać woiarować, więc w ow czas, bez
 przewodnika, niwólno ić wiałe w obci kraie
 wybiegać, jaki zaś ma być ów przewodnik?
 to pierwszy opis wskazuje, iakoto: ma być
 on prze otworach najdoskonalszego i doświadc-
 zonego charakteru, ma mieć serce do cnoty i
 religii wcale przywiązane, rozum jego powi-
 szany być kryty iasny i we wszystkich wie-
 domosci abogauony, nadto; ma posiadać grom-
 charakteru, a z nim ma się także poznać
 swiata i ludzi, tudzież smak i wyboru obycaie.
 Przewodnik ów, iakliby był tylko ussonym ict-
 wikiem np w filologii i matematyce w bada-
 niu natury i. t. d. więc iakliby on iż się
 wart nosić imienia przewodnika, iakliby go wy-
 sza mądrość i cnoty osobne niezaliczaly. Homer
 musiał to znać dobrze, kiedy młodemu Te-
 machowi w Poyimie, mądrości Minerve, pod
 imieniem Mentora za przewodnika przydat był.
 I tak iakże wielka nauka, ożyli to dla Rosji,
 co, Opis ów Ktorzy przewodnika dla swych

Synonim

synowa i pupillowa obywatel, odkrywa się, najmniej,
 iść nauka i dla samych przewodników, którzy te
 go obowiązku podjęli, i nawiąże ona to:
 iż oia przewodnik, winien być razem wolny od
 tych wszystkich namiętności, któreby woiak pra-
 niczowemu szkodliwym zrobiły. Przewodnik sam,
 opowy, szuler, niepotrafiby zapewne mtodego wo-
 iazera, od tych wad powściągnąć. Przeciwnie, ani do-
 bry ani moralny charakter, i wysoka, nauka, na-
 wet potaerony, nie zrobiłyby szersze przewodnika
 cathowicie zdalnym, i aliby on razem swiata i
 ludzi poznania, i cnotę gładkoi obyczajow ni,
 posiadat, gdyż wcale niabyły on w flauie ani
 tych przewidzianych niemieszankach, któreby mtodego
 jego paniora otarwały, ani by go umiał
 przestrodzeć o tych luki, którychby się, strzedz nale-
 żało, a' przystem; niwiadoma mu grzeszna obyczaj-
 nowi, niabytaby zdolna mtodego jego wzozera, w
 swietnie towarzystwa zaprowadzić.

42.

Dzi Tenże oia przewodnik, ma byci' gronitowui
 w tej umiastnoscii albo kunszkiej ukonny, dla któ-
 rych celu i mtodzieńcem swym powroz ma od-
 prawiac, ma przystem doskonale znać ięzyk te-
 go kraiu, do którego wybieracii się. Innii podziue
 lub opiekuni rozumieia, że lepiej kwoiarowi swe-
 go syna lub pupilla dogodzić, gdy mu miarę

swiatlygo.

swiatlego przewodnika, raczej tylko bysiala do swiadczonego za towarzysza obywatela, temczasem ow ostowick, bystym się tylko w drodze w tem flacie, iż wie wiele na rakiu stacji zastajaciej nalezy powstanych pieniadzy, wie gdzie są najlepsze gospody, lub gdzie są wina najlepsze. Oboz to tylko, takie klasy ludzi, zwykle zatrudniai.

Dzci Cuzzem, przewodnik ma byci iestem taki ostowick, co wie doradzawokat podrozy, i wie mniej więcej kraiom zwiadzik, ten bowiem co iestem niewie, co uia droga daleka, wypadaby musiat w lysiacem smytki, a' to takie, iż kiedy co tego ra, draji odbyt podroz, wialoby się eciat. Srebrze przyznai, wialoby przyznat, ze za swa nauka, drogę ptaicit. - Przejtim, kto uia byt za granicą, wie mu takwiy przychodze wskazać młodemu Panicrowi, co gdzie uia godnego widzenia? niemniej stare znaiomosci maiaz, moze takze takwiy wyyc onych do pozylku swego miodziana, a' tu i ocaz by się oszczedit, na szukaniu nowych osob. Na koniu, tenze sam przewodnik, uia dawniuz znaiac obyrcie tego kraiu, który zwiadkiaz, wie tem takwiy ostrzegaby paniora, iak on w swoim obyciu, ma się zachowac. - Nadto;

Nate Niema takze byci tenze przewodnik, ani zbyt miodym, ani zbyt starym; iako miody, uia wialoby mozt byci od Paniora swego szanowany, a' staremu

41.

Rok VIII.

a staremu bratu Drogi stawaloby się niezrówny.
 Do tego; obowiązki takiego przewodnika, bydl' po,
 winny takowe: 1^{sz} aby uszył się poznai paniera
 swego, oraz aby go wybadywał, z jego temperamentu,
 głowy i serca z uszy skłonić jego atomi i dobru
 skłonnosciami, ale tem koniecm, iaby pierwsze ile
 możnoui naprawiat a drugimi na jego dobro
 zarządzał. 2^{sz} Ma ustawicznou gadai mu i nau
 orai, iakub to: on ma się spuszczai porzytkow
 powszechnych i szczegolnych z swego woiaku, i
 kotex ma i to przypominai, ze swy podrozny
 niepownin, na próżno odbywai. Ma 3^{sz} bydl'
 Starannym o zdrowiu paniera swego tak fizyckim
 iako i moralu, odwracai od niego to wszystko
 coby mu szkodzić mogło, a to sporobem tagadnym
 i niebespieczustwem mu przedstawiającym, ma 4te
 oto wszystko co widzieli lub słyszeli, za powro,
 tem do francji, na nowo swego paniera zapuły-
 wai; iadai od niego wymagać i te potwori,
 drai, lub mu skłoniou i przedmioty widzia-
 u, iasniy Stomacny. Nakoniu 5te Ma go
 przywozicai do tego, iaby on wozumny robot
 Krotki uyciag swych zabudnier, tak dla wiado-
 morii Danu Rodziow, iakotez aby ta praca po-
 trzeby uwagi w rutodnym otowaku zawstrzyta,
 przymuszacai go niezako, iaby na przedmioty

czekam

42.

ciekawie starat się więcej otwierać okon, powiatore,
iż tu Rodzice i opiekuni timorasem zdaleka uwa,
zależy, czyli przewodnik ich dzieł, pełni swoi
powinnow

Rodzicatt

Treść informacji Józefa Szymanowskie
go dla młodego wojarera.

Rodzicatt

Zaczyna Szymanowski uwagi swoje dla
młodego wojarera, od tej przestrogi, nayprzód; aby
miał to zawsze na pamięci, iż kądby krok jego
za granicę, niemozę być dla Rodziców obojętnym,
aczkolwiek, od niego zależy będzie, aby mieli pocie-
chę, a' co się stanie, jeżeli mu ich zawsze będą
jako świadków przytomnych dla siebie. Dalej
zalicza oszczędność, jako małą dobroczynność, tu-
dzież aby ciężarami próżnymi ładunków pro-
drożnych nieprzeważał. - Stęga do drogi, ma
być umiarkowany i czysty, bo inaczej trzeba by zwrócić
stęga, stęgi, a' tak, zawadzaającym tylko w drodze
o' stęga, zrobiłby się fantem. Kladnie on za
cel pierwszý podróży, wzmocnienie zdrowia, a'
drugi cel roztęga do pomocy temuz zdrowiu,
przez pokrzepienie się zabawka, i rozlęgni-
ciem; tudzież, aby się zrobił sobie użytecznym,

przyjemnym

Arb.

Roz. IX

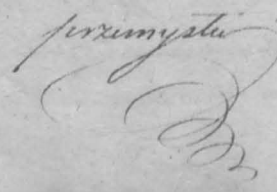
przyimnny szym ypotekomoni i zby w dalszym
 wieku, przyimni" sobie pomocy i pocuiche, a do cie.
 go, naywiecey postuayc ma porznanie nayrozwiad,
 najszere, rzeczy i ludzik. Mowi potom daley, ze
 stanawszy na cudzey ziemi, pierwszy odgrytu
 obcyo i zayka wozici" nalezy, za kasto do zuffa,
 nawinici umystu, do pulny nauki i do back,
 ny ostrobnoni, karnae, mowi daley, nalezy und
 uczynic wybor rzeczy, zby wybranemi szere,
 gelnicy si zaima, bo uszytkim przedmiotom,
 niepodobna wydotai, trzeba mowi między same
 mi naukami porzadek ustanowic, wartosci o
 cenie i kordcy, swoui miysce i stopien wygnie,
 rzye, radzai si uszedy rozkropnoscia, a kto
 ra ni icz okem imem, tak poddani woli
 ustawone pod rzad rozumu.

Rozroznia on potom nauki w ten sposob:
 ze sone dajc sily zrozumoni i krotkosc ciata, ale
 mowi, ze te ustapnie powoiny puzusztosowa
 szym, ktore dajc ozdoby i wdruk rozumowi. Dru
 gi nauki sa, ktore pewny tytko ciut zycia, po
 trzeba, albo iudkischem zaymciu, ale i te powin
 ny ustapnie puzusztosowa szym, ktorych prozylek,
 cety obcyimni porzaiay zycia. - Sa, mowi imi

(nauki)

nauki, co stawa, otowickowi glosna, czyta, ale
 czestym pryncypium stawa, i niespokojnoscia, dnu,
 gich nabawiaia, azatem, niowi; pierwstwiestwo
 tu powinnym otrzymac te, co sa za jakosciami
 racjonalnym i za korzyscia, wspanialoscia.
 Nareszcie, sa i takie nauki, ktore bawieniem
 tylko kwiatu, nazwai sie mogą, ale sa i takie,
 ktore zytelnie konicem nalezny, wiec to sa rozni-
 ca nauk, zastawiona jest wyborowi rozumu.
 Odlad mowi; iz tylko zwiadkiem obcych kra-
 iow, wstawia niybici onych uszy, stekich wiadomosci,
 mowa, bo usciataci drog, kwiatami, razem u-
 tabwia trudowni, sama, zabawa, i rozrywka,
 lub gdy bawia sie oty, razem i umysl wrzob,
 gacia sie, tu orate, praca, przemyt, sposob u-
 zyczenia ziemi, narzedzia asserdzaia i sira,
 budowa, uszytka to zaradem, stanowi zadki-
 wiaiaicy ludok.

Mowi; ze przemyt i sztuka idac w pomoci pra-
 cy, zyniem samym najako ustanowionym, razem
 wadzenia potrzeb, wygody, stodoz zycia, a na-
 wnet, sztytk rozkoszy, wiec i rolnik na wsi, ma
 z czego zyc, i kupiec w miescie, ma swoy spo-
 sob do zycia, a te znane plody ziemi i lawory

przemyt

KOZ IX

przemysłu, aż do handlu między narodami po
 dnoża, ¹⁴. Myśl potem kara się zastanawiać
 nad tem, iż to wszystko uinogotyby było sta-
 nać w wyrazach, jakoby "poleceni" by-
 ta bez zwinienia, a' której opuka, ^{na} pismo,
 zwinienia i sprawiedliwosci, są systemi
 obowiazkami, iako uzmocnieniami "poleceni"
 Mówi potem; że teraz potrzebna jest
 woi mieszkancom, warte natychmiast zwinie-
 się ciekawosci, przez iaki to "Kopnie" narod
 i zwinienia "przechodzą" do swego znaczenia i
 iaki to najprzód, musiał się przebywać
 w zwinienia lub zawady, nim się przetomał,
 zgot; byłby tu plan, zgotbiać historyę, dzie-
 jów, ludzi, nauk i kunsztów. Przewiedziawszy
 znowu, a iudymy kraj do Dniepru, i znowu
 obydwóch Dniepru doświadczono, można wydo-
 skonać w uszytym najpiękniejszy obraz.

Postępując w tych uwagach, mówi; że bez
 obowiazania z ludźmi i bez zastawienia rady
 swiatlych radaków, uwiadaby się znowu
 znowu koczyci, a' tu znowu "ludzi, kładnie
 za najcenniejszą naukę, i w całym biegu zwinie-
 cia, za najpotrzebniejszą, a' do czego, uwiadłby
 potrzebne są pewne prawidła, stosunek i do siebie

Samy
 2

samego, i do tych z ktorymi się obcuje.

Żaluz, aby się starać, obowiązkowo ukraińskiego gościa dopieścić, a to natem, aby prawa, zwyczaj, i obrządki życia ustanowić z ^{o. b. y. m.} ~~obyczaj~~ choćby najmniejszemi, niestety, mowi; ze niechciał by zapewne nikt w domu swoim takiego gościa za- trzymować, któryby zaczął od nagany tego, w zastai, w prawach zaś tego samego Narodu, twierdzi ze tego zwyczajach i pospólnych obrząd- kach, takto potem znajdzie się i samego cha- rakteru narodowego, jeśli przytem uwaga, nato zwróci, jak są ludzie tego narodu, od swych zwyczaj- nowi uwarani. Mowi; ze w przedziwy cieżkiej przypadek, jak własny wybór, obcowaniem sążyć zarządzać - popaść, nocleg, lub miasto inne po drugim, nadarza te odmiany, a które raz mogą, być przyjęte, drugi raz odrzucić, przetrwać, ani dla jednych uprzejmej posłatać, ani dla drugich obraźliwego wstrata, pokony- wai niemożna, bożna to ostrożności, wstrę- mui szkodliwa przefatę. Najozerszliwsze mek, gdy kto usporobi swój umysł do talno- sa humorom, stosować go przyzwyczajenie do oko- licznosci i ludzi. Niemożna się tu nikiedy od niedogodności uwolnić, chyba by przysposobienie sobie smutny przyzwyczajenie starości. - ^{Przebiega;}

aby

17.

Rok IX

aby od skromności i materności nigdy
nie odstępowali, bo mówi, że to osy i uszy po-
dróznego, powinny być kapłanów, a iż-
żakże byłby ma być, tylko do pomocy o-
boję, oraz, żeby tylko pomagał z pomi-
kowaniem do rozwinienia rozmowy. Napy-
tania morderczyce dowodząby niedystekcji,
a zacisną przy swoim zdaniu i uporne spoch-
ki, nieprzymierzyłyby żadnej korzyści, owszem;
z świeckim konczyłyby się na upokorzeniu
i z innymi światłami, na zwadzie i na wy-
sileniu pierści.

Mówi; że w wyborze obywatela, dwa należy
mieć cele, pierwszy osiągnięcia w walce wo-
sca światła, albo w potrzebie rady, drugi ten
dobry, czyli naturalna uprzejmość i trafna deli-
katność, lecz to samo zabrania, iżby karty oficy
w talent do bożycia nie wychodziły, bo ten co
światłych ludzi rozsmierzył i zabawił po-
trafi, niekwestuje ich posiada szacunku.

Radzi on najbardziej, unikaj towarzysz-
stwa z temi, co to sądzą, z najświętszych
prawideł, i którzy udają z chluba, że nie mają
żadnej religii, mówi; Ty doboway wiary

Oycie

Oyców twórców i oddawaj state i pokora
wimny hold uwzględnieniu „

Konieczny on jest, uwaga na tem, że Opatrz-
ność potoczyła granicę, Samej encji, inaxey,
owa encja, zamienia się, w stoborę albo przynaj-
mniej, tem to oddzieleniem, oddzieleniem iść stoborę
od uporu, ostateczną od stoborę, szeregobliwion
od rozmierności. - Mówi, że sama ta roztop-
ność, chętnie pozwina ten pierwszy oddzielenie,
między encją i przynajmniej, niemierną szeregobliwion,
najbardziej go przekształca. -

Przebiega to uwagi, są także czyste,
zdrowe, i do rozsadku gadać, lecz iść
nieobjętym szeregobliwion tego celu, który na
własności owiencji, ma się, rozsadzić, przede
tem oddzieleniem rozdział, ma to dokonanie.

Rozdział X

Rozdział X Czego to szukać i ułożyć się, ma ostateczną:
co tylko dla własnego oswiecenia wojark-
d, praca zamysłu. -

Cale prawie dziełko do tego ^{daty} zmierzalo, ~~zadany~~
i domiesć i pokazać, ~~z~~ ² każdego wojaru
powinno

. powinni być, celem jak najwyższe wydosko. 48.
 nalenie duszy, lub talentu, niemniej i o tem Ross
 była mowa, że w środku owych dwóch samia
 roz, dawkę iść dawać i kształtanie duszy, do
 ciąż rąk, najtrudniejszy, bo jedwie całe życie
 nasze, na wydoskonalenie owych, wladz, poznania,
 skucia i kradania; iako istotnych własności, przez
 ktore tak dusza istnieje, myśle wystarcza.
 Wszakże i owo, podług obietnicy Ross II w tem
 to miejscu, warto iść kształtowanie i, i jakim
 to sposobem? i podług jakich to reguł? da,
 sta nasza nabyma najwyższego udoskonalenia o
 wych powyższych wladz poznania, skucia i kradania.
 Takoz najprawd, aby umie myśle rozumnie, naj
 leży uprzed, in tróicki gatunek myśli, wydosko
 nalenia iako to obliczenia, szkod i wnioskow. - O
 icie, nabyma się, gdy nate nastrojone, do przednie,
 ten starany się, stworzai a tu smet prostai po
 trzeba, ustrakania, stylu (ustanowienia, się)
 w oim to oie naszkowai, do nastęgu przednie.
 Olenia

Stania, stać, się, iudicium, podobnie albo roz-
 nemi. - I tego to gatunku myśli, (czyli nie)
 wtasniwie rozprzestrzenię rozum, a ostro; drugi
 oraz gatunek myśli czyli Sąd, należy się
 doskonałe. - Tu prócz orz sądy, rozumie się one
 wyobrażenia, które wiążą wyobrażeń, w iudicium
 przed iudicium tożsą i to potężnie, czyli ro-
 zum, za pomocą rozumienia iudicium. - Wydoskonaliwszy
 się człowiek, w tej chwili rozsądki, należy się wzrost-
 ciusz natychmiast rozum od człowieka porzucitego;
 którego cinnu wyobrażenia, niżniejsi, sity należy.
 czy do uformowania swych sądów. - Ta chwila myśli
 czyta się na wojnie doskonałości, która najgorzej
 w wojnie w podwoju swym, ma dursz sposobu da
 pomocą wyrosłego rozsiewania obliczon, i przy hat,
 unyższy sposobności obcowania i ludem światłem.
 doskonałe się sądy, nakoniec, należy się i przycho-
 dać do doskonałości ostater gatunek myśli conio
wania; gdy prawda albo fałsz iudicium sądu,
 a drugich sądów, i pewności, wyprawada się.

Ten

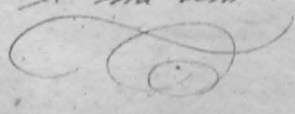
Ten rodzaj myśli, co onczas, karyzna stawia się
 Łatwym i co błogę niezapodni się gdy wydoskone,
 tenie obywatel i Ładen on, poprzedzi, błag bo
 wim ciawia się tyłko albo z narzedzi umyśle,
 wyjęk albo z umyśle odmiennego, lub też z bra,
 ku, rozważania i niedoskonatoni mówy. - Po,
 drowiają, aby w tem gatuńku myślenia wy
 doskonatli się, wiec należy mił kawady wyjęk
 opisanie, starać się komiećnie odgruwać a do czego
 drowiać sprawnosi, starać się miłskowanie swoje
 do umiarkowania prawdziwie swiatlych ludzi
 i stwardnia swego pod powagą innych, stepo
 niepodawia. Druga wtudra drowy, potosci
 bwinca wydoskonalenia, iak się wyjęk orzekło,
 iest caucie. Iest ona prowadzi nas do na
 o canoni przedmiotu? wiec iest ewucion z una
 cunni wisleytygn, iest nas siwga się do
 stoniu podmianowgo (subjektivum) to iest.

etc

nie w okarnie przez porządani i wstrot,
 wiec sie nazywa urukcjom. Lecz czyli chca
 sie? czyli urukcjom. Tedy natura, one chescia
 do wladzy poznania a chescia do wladzy roz-
dania, tu w tem miejscu, one urukcjom, kto
 re do wladzy wyrostku poznania i rozdania
 natura, tak sie objaśnia, o to: kiedy do-
 swiadcza tego, in gdy rozum nasz w wgladzie
 poznania, tego celu dopina, tu do wyrostku
 iudnowi, doktadnowi i grombowi, po-
 stajut wiec sie w ten czad, purna w nast-
 odzyna ochota a tu niez wyplywa, inet do-
 da do nabycia wiadomou lub wstrot do
 ciemnoty, wylplnowi i plada. - Atoli, wy-
 doskonalenie tej wladzy urukcjom na
 tem kalicy, isby ona ochota i wstrot
 rownem byly kierowane, a wydoskona-
 lenie

Roz. X.

skonalenie ^{duchowe} ~~racjonalne~~ ^{rozumne} od wydoskonalsza ^{wyprze} wta,
 day poznania. A ce te usucia, natura, ~~bez~~
 do władzy ~~zadania~~, wiec ile sie on
 wydoskonala, tyle ~~virtugi~~ ^{virtuti} ku wydoskonaleniu
 usucia, ~~nie~~ ^{nie} przybywai. Nadto; wydosko-
 naleniu ~~wtadzy~~ ^{wtadzy} poznania, dopomagajdo ku
 rownaniu podlug rozumnego celu, nasza oho-
 ta i wshetem. - Inuoa nakoniu ~~wtadza~~ ^{du}
 sey, potrzebujca wydoskonalsza ~~istoty~~ ^{istoty} wta
 dra ~~zadania~~. - ^{zgodnie} ~~Terli~~ ta wtadza, bedzie kiero-
 wana ~~zuciem~~ ^{zuciem} ~~pracyumnym~~ ^{pracyumnym} albo ~~niepracyum-~~
~~nym~~, tedy ~~przeydce~~ ^{przeydce} na imi ~~wtadzy~~ ^{wtadzy} ~~nie~~
~~sey~~ ^{sey} ~~czyli~~ ^{czyli} ~~Amystowey~~, ^{Amystowey}, ~~istoty~~ ^{istoty} ~~raz~~ ^{raz} ~~kierowana~~
~~bedzie~~ ^{bedzie} ~~rozumem~~, ^{rozumem} ~~wie~~ ^{wie} ~~przeydce~~ ^{przeydce} ~~imie~~ ^{imie} ~~wtadzy~~
~~rozumny~~, a ten rozum, ktory ~~nie~~ ^{nie} ~~przeydca~~ ^{przeydca}
~~ie~~ ^{ie} ~~przeydca~~, ^{przeydca} ~~namowai~~ ^{namowai} ~~se~~ ^{se} ~~rozum~~ ^{rozum}
~~praktyornym~~. ^{Pracownym} ~~Pracownym~~ ~~przekonaniem~~ ^{przekonaniem} ~~ostowida~~
~~ialko~~ ^{ialko} ~~istoty~~ ^{istoty} ~~rozumny~~ ^{rozumny} ~~dazyc~~ ^{dazyc} ~~wimno~~ ^{wimno}, ~~aby~~ ^{aby} ~~ro-~~
~~zum~~ ^{rozum} ~~kierowal~~ ^{kierowal} ~~rozumnie~~ ^{rozumnie} ~~uzy~~ ^{uzy} ~~zadania~~ ^{zadania} ~~ialko~~
~~wolny~~ ^{wolny} ~~przez~~ ^{przez} ~~reputy~~ ^{reputy} ~~praktycane~~, ^{praktycane}, ~~twierdza~~
~~by~~ ^{by} ~~Amystowocy~~ ^{Amystowocy} ~~rozumowi~~ ^{rozumowi} ~~podlegata~~, ^{podlegata} ~~wie~~
~~rozum~~ ^{rozum} ~~wymaga~~ ^{wymaga} ~~absolutnego~~ ^{absolutnego} ~~postulowania~~
~~ie~~ ^{ie} ~~na~~ ^{na} ~~tem~~

i na tem

i matem^{to} "urodło enoty, czyli najwymyślniej"
 doskonałości, otowiska, ^{wsp. i p. p.} a ten co wie,
 że Amystowoiⁿⁱ powołał podlegai rokumow,
 oraz ten, co umie przekonać się, iż skarsze
 można znaleźć pod kondycją moralności, są
 i^{oni} prawdziwie, enollisemi ludzmi, i oni
 to byłko sami, krasia, do przekonańsiego
 celu, to iest; do skarsze zasadzajęcy się na
 moralnoii - otowisk; dla wyrażęgo swego
 oświecenia, podrośniacy, przedonawscy są, że
 ciota sama iest wstarnowalnym nabyciem, powi-
 konat się, najtększy i o tem, że inni forłony
 dary, niimacy, tej samey wsternii. Aloli,
 żeby wychodit ow otowisk na swęj po-
 drożę, gdyby raxem nieznał przeszkod, ia-
 ki hal wydoskonaleniu wstade umyśle, wy-
 darszaję się. I tych pierwszu są: mianowicie
 alla wstady potnania i onucia, rozzerwani
 i roztargnieniu umyśle; pierwszu, może
 byde Dobrowolne, lecz drugu; iest to po-
 mimowolne odstąpienie od uwaxalności, a
 tem samym w ow orad, ani obicia ani
 sady.

sady, ani romieski, kuoreji by się umogły -
 Nowosi i romantosi widokow w czasie po-
 drozy, ma umyślony tak nikiudy umysł
 rozrywai, ni uwadalnosi, prawi ze użycy
 kim w ow czas, zasyfia, toz nowosi. Stan
 rozbarzaniia chci nibywa dobrowolnym,
praciez moze bydz przylumionym a na
wel umysłonym.

Druza przeszkoda do utade umysłowych,
bywajai, porozady, czyli sady ogólni myślac
owcz bez dosłatycznych dowodow, wsiste za
prawdziwe; rodzici sie zas oni umyśle,
badz ze umyślajai, badz a idnyshamoni
i. t. d. a nowyicy a nutosi utawny.

Checi umitnas tey staboru, rozum prak.
byczny, podai za idny swidek te radz:
umysł sam - Nawiszi; ku dosłajiniu
czoty, byli iszcze umyśle powstawai
przeszkod, ib umysłowosi w swobid
stopniach liczy namiatnowi, sprzuciwicia,
ycz sie, rozumowi -

batowik; icli w ponyższym sposobie,
stankajai

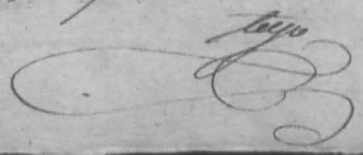
szukający własnego oszczędzania, owe trzy cota
 dla duszy swojej, postara się ujednolicić,
 więc patrzmy, jakiego głodu ma zebrai korzyści.
 Oto: nabywszy on rozum, stawi się temu
 samemu wadliwemu i wadliwemu do
 towarzystwa obywatelskiego, zmieniwszy
 w Roz. V. wypisane, będą mu wskazywa-
 wali pomoć. Co znamy obaczy na wiecie
 obliwiska? tedy to wszystko z pójściem
 i uwadnością, będzie oglądać. Niebawem
 on ani przeganiacem a przewodem, ani
 chwalcą, a niewiadomości; narodzi; będzie
 samego siebie zapuścił, co to jest? dla czego
 jest? i do czego jest? Przeszły wyśly wy-
 świadc, odstawa on przez rozum, aby mu te-
 goż rozum, miedzi braty. W jednoliciu
 zaś się ostowit drugą, widać, duszy swojej,
 to jest; czuci albo wzrusze, więc we wszystkim
 kim znajdzie sama tylko ochot, do dobre-
 go, a uszeń, do szczer, któreby samego
 było kmyślowości, podchlebności a rozum
 wstydliwy. W tenże ujednoliciu, zna-
 kowały się, i owe dobre serce, które sta-

uszy się

Prók. X.

wszystkiemu dobremu i cnotliwym, nie przestawatoby
taczyci sie z tem radaniem, aby chacie wiecznie
bydz' cnotliwym, oraz chacie, aby cnota, przyjeta,
wartosc i skuteczosc, pozyskac.

Wydostanaciuwszy on naradzic, trzecia, cnota
dla duszy, to jest radanie: tem samym wo-
la jego, prawdziwami rozumu i wincowina,
prawdziwie go bedzie na kowosci, droga
nieomylna, do potrzebnych mu cnot i jego
skuteczoscia. Egota; ten to ostowick, za u-
kształceniem rozumu, zawsze bydz' istotnie
roztropnym i rozsadnym, za ukasztaceniem
uczuciow, zawsze bydz' miłym i kochanym,
a za ukasztaceniem radan, zawsze bydz' do-
brym i poczciwym. Wszakze, owe "ukasztac",
nie cnota, co do ~~in~~ ^{posobne} manier i powiezehow-
nowi tegoz wsteka, jak o tem bylo w Roz. VIII.
niein ~~to~~ ^{je} ta miu swego pierwszinstwa, ani
~~to~~ ^{je} wspaniu nadgradzie tych bledow powroz-
nych, ktore wtasciwie umydlowym tylko u-
kształtaczem, zwykly przynalosci. ~~Wszakze~~ ^{Lez}
o carsci orucia, ktore prowadzie nas zwyklo
do poznania jasknoty przedmiotu, co tak i
Smakium, mozna naradzic, nalezy ta ^{cho} byle przy-
dac, iz to promiaka Dajuro, za powiedniczym

tego

tego smaku, wszelkie nauki, twierca; wszelkie in-
 ne duszy i serca własności, zwykły z przyciśnięciem,
 i powiększającą mocą, na umyśle ludzki działają. Nie
 mówię, że to smak; na powietrzkowym sarkie na-
 sze obywateli, wpytywa, bo u gładzi i gładności są mo-
 wadła, poruszeniem ciała, materialna, piękności na-
 dają, - nakoniec; naszych czynności i zachowania
 się w towarzyskim życiu, stają się utabionym skłatem.
 On to, przystęp, do obserwacji kształtu, piękności i
 harmonii; we wszystkich sytuacjach kunsztowych,
 stędy za skarłowate. Można tu i to woda i usure,
 ze odwołaniem z układowym rozumem i
 sercem, bez smaku, podobnym się niktudy staci
 do dyamentu nieszlufowanego. Przecież; rożnie
 onia ma być wazna nauka, poznania ludzi; a
 ta nauka, albo jest ogólna albo szczególna - o pier-
 wszej, wie dawno w tem dziełku powieziato się
 ze o niej z psychologii można dowiedzieć się; druga zaś,
 zależny na poznaniu szczególnym każdego człowieka,
 podług różnicy jego charakteru, a tu znów, owa
 sztuka poznania ludzi; dzieł się, na ~~tem~~ tem i
 praktyczna. - Pierwsza nabywa się z cudzego wtasciwi
 doświadczenia lub z czytania książek, życia ich opisu-
 iących, druga; z własnego doświadczenia. Stowem;
 praktyczne poznania ludzi, to jest tam, gdzie oni z
 swych namysłów, stoborów, lekce, gładności i hu-
 moru, wydać się mają, powinni być w szczególna, dla
 wożerów, zamienić się nauki, tem bardziej, że na to jejana
 książka, iższu niewyżsta. -
 O ile jest cel dla tego arteka? Ktory dla własne
 go oswiecenia, wożerów i zamysła.

Z księgozbioru
 Stanisława Spittala
 No. 10
 Dział.

Drukarnia w Warszawie u Konieckiego
 Leona Lb w Przemysku
 Józef Zernin

Imprimatur: nach holländischem Recht sind diese
Kunst-Gelehrten für sich selbst verantwortlich.

Lüneburg d. 17. July 1820

Wm. D. Lüneburg - Druck. Druck.

Stinwundermann
M

Z księgozbioru
Stanisława Spittala
Dział, _____ No, _____

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.